

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ

الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ

«سوره حدید آیه ۲۴»

دانشگاه فردوسی مشهد

دانشکده علوم اداری و اقتصادی

گروه حقوق

عنوان پایان نامه:

بررسی رشد جنایی در فقه و حقوق موضوعه ایران

مؤلف:

مهدی قلی زاده

ارائه شده جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

در رشته حقوق گرایش جزا و جرم‌شناسی

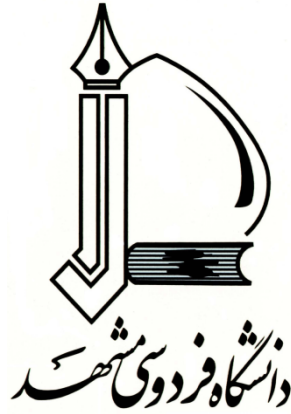
استاد راهنما:

دکتر عبدالرضا جوان جعفری

استاد مشاور:

جناب آقای حسام قبانچی

۱۳۹۰/۶/۲۲

دانشکده علوم اداری و اقتصادی

گروه حقوق و علوم سیاسی

پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی

موضوع:

بررسی رشد جنایی در فقه و حقوق موضوعه ایران

استاد راهنما: جناب آقای دکتر عبدالرضا جوان جعفری

استاد مشاور: جناب آقای حسام قیانچی

نگارش: مهدی قلی زاده

تعهدنامه

اینجانب **مهدي قليزاده** دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته **حقوق جزا و جرم‌شناسی** علوم اقتصادی دانشکده **علوم اداری و اقتصادی** دانشگاه فردوسی مشهد نویسنده پایان نامه **(بررسی رشد جنایی در فقه و حقوق موضوعه ایران)** تحت راهنمایی **دکتر عبدالرضا جوان جعفری** متعهد می شوم:

- تحقیقات در این پایان نامه توسط اینجانب انجام شده است و از صحت و اصالت برخوردار است.
- در استفاده از نتایج پژوهشهای محققان دیگر به مرجع مورد استفاده استناد شده است.
- مطالب مندرج در پایان نامه تاکنون توسط خود یا فرد دیگری برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی در هیچ جا ارائه نشده است.
- کلیه حقوق معنوی این اثر متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد می باشد و مقالات مستخرج با نام « دانشگاه فردوسی مشهد » و یا « Ferdowsi University of Mashhad » به چاپ خواهد رسید.
- حقوق معنوی تمام افرادی که در به دست آمدن نتایج اصلی پایان نامه تاثیر گذار بوده اند در مقالات مستخرج از رساله رعایت شده است.
- در کلیه مراحل انجام این پایان نامه، در مواردی که از موجود زنده (یا بافتهای آنها) استفاده شده است ضوابط و اصول اخلاقی رعایت شده است.
- در کلیه مراحل انجام این پایان نامه، در مواردی که به حوزه اطلاعات شخصی افراد دسترسی یافته یا استفاده شده است، اصل رازداری، ضوابط و اصول اخلاق انسانی رعایت شده است.

امضای دانشجو

مالکیت نتایج و حق نشر

- کلیه حقوق معنوی این اثر و محصولات آن (مقالات مستخرج، کتاب، برنامه های رایانه ای، نرم افزارها و تجهیزات ساخته شده) متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد می باشد. این مطلب باید به نحو مقتضی در تولیدات علمی مربوطه ذکر شود.
  - استفاده از اطلاعات و نتایج موجود در پایان نامه بدون ذکر مرجع مجاز نمی باشد
- متن این صفحه نیز باید در ابتدای نسخه های تکثیر شده وجود داشته باشد ..

تقدیم به:

پدر و مادرم به پاس فداکاری‌شان

همسرم به پاس وفاداری‌اش

تقدیر و تشکر:

باسپاس فراوان از استاد ارجمند جناب آقای دکتر جوان صفری که در طول انجام پژوهش اینجانب را مورد

عنایت قرار داده و از بیچ کلی فرو نگذاشته اند؛ همچنین از استاد ارجمند جناب آقای قیامچی که مشفقانه در طی مراحل

تحقیق بنده رابه بهترین وجه مورد توجه داشته اند کمال تشکر را دارد.

دانشگاه زوئی مشهد

دانشکده علوم اداری و اقتصادی

چکیده پایان نامه / رساله

نام و نام خانوادگی دانشجو: مهدی قلی زاده	شماره دانشجویی: ۸۷۱۳۲۳۱۰۶۴
استاد راهنمای اول: دکتر عبدالرضا جوان جعفری	استاد راهنمای دوم: -
استاد مشاور اول: جناب استاد حسام قبانچی	استاد مشاور دوم: -
گروه آموزشی: حقوق	رشته تحصیلی: حقوق
گرایش: جزا و جرم‌شناسی	تاریخ دفاع: ۱۳۹۰/۶/۲۲
تعداد صفحات پایان نامه: ۱۵۰	درجه ارزشیابی رساله / پایان نامه: ۱۹ (عالی)
عنوان رساله / پایان نامه: بررسی رشد جنایی در فقه و حقوق موضوعه	
واژگان کلیدی: رشد جنایی، تمیز، بلوغ، اهلیت، مسئولیت کیفری، سیاست جنایی	
چکیده: در این پژوهش به بررسی مفهوم مقوله جدید رشد جنایی و جایگاه آن در فقه و حقوق موضوعه می پردازیم. ضمن اینکه تلاش بر آن است که ارتباط این مقوله با مبحث مسئولیت کیفری و سن مسئولیت کیفری تبیین گردد. به نظر می رسد در حقوق جنایی آنچه پایه و جوهره مسئولیت را شکل می دهد ادراک است و این ادراک با توجه به مراحل رشد انسانی معیار متغیری در اعمال مسئولیت ایجاد می کند. با عنایت به این نکته رشد جنایی رنگ می گیرد و از درون آن تفکیک بین تمیز، بلوغ و رشد کیفری رخ می نماید. این در حالی است که این تفکیک در نظام کیفری ما وجود ندارد که در این تحقیق ضمن تأمل در ادله فقهی و حقوقی، راهکارهایی برای ورود این مبحث به قوانین جزایی پیشنهاد می گردد.	
امضا استاد راهنما	

دانشگاه زودی مشهد

دانشکده علوم اداری و اقتصادی

چکیده پایان نامه / رساله

نام و نام خانوادگی دانشجو: مهدی قلی زاده	شماره دانشجویی: ۸۷۱۳۲۳۱۰۶۴
استاد راهنمای اول: دکتر عبدالرضا جوان جعفری	استاد راهنمای دوم: -
استاد مشاور اول: جناب استاد حسام قبانچی	استاد مشاور دوم: -
گروه آموزشی: حقوق	رشته تحصیلی: حقوق
گرایش: جزا و جرم‌شناسی	تاریخ دفاع: ۱۳۹۰/۶/۲۲
تعداد صفحات پایان نامه: ۱۵۰	درجه ارزشیابی رساله / پایان‌نامه: ۱۹ (عالی)
عنوان رساله / پایان‌نامه: بررسی رشد جنایی در فقه و حقوق موضوعه ایران	
واژگان کلیدی: رشد جنایی، تمیز، بلوغ، اهلیت، مسئولیت کیفری، سیاست جنایی	
<p>چکیده:</p> <p>در این پژوهش به بررسی مفهوم مقوله‌ی جدید رشد جنایی و جایگاه آن در فقه و حقوق موضوعه می‌پردازیم. ضمن اینکه تلاش بر آن است که ارتباط این مقوله با مبحث مسئولیت کیفری و سن مسئولیت کیفری تبیین گردد. به نظر می‌رسد در حقوق جنایی آنچه پایه و جوهره‌ی مسئولیت را شکل می‌دهد ادراک است و این ادراک با توجه به مراحل رشد انسانی معیار متغیری در اعمال مسئولیت ایجاد می‌کند. با عنایت به این نکته، رشد جنایی رنگ می‌گیرد و از درون آن تفکیک بین تمیز، بلوغ و رشد کیفری رخ می‌نماید. این در حالی است که این تفکیک در نظام کیفری ما وجود ندارد که در این تحقیق ضمن تأمل در ادله‌ی فقهی و حقوقی، راهکارهایی برای ورود این مبحث به قوانین جزایی پیشنهاد می‌گردد.</p> <p>امضا استاد راهنما</p>	

فهرست مطالب

مقدمه

- ۱- درآمد..... ۱
- ۲- تبیین روش تحقیق..... ۲
  - ۲-۱- مسأله اصلی پژوهش..... ۳
  - ۲-۲- ضرورت و اهمیت پژوهش..... ۴
  - ۲-۳- سؤالات اصلی پژوهش..... ۴
  - ۲-۴- فرضیه های پژوهش..... ۵
  - ۲-۵- اهداف اساسی پژوهش و نتایج مورد انتظار..... ۶
    - ۲-۵-۱- اهداف اساسی..... ۶
    - ۲-۶- گردآوری اطلاعات..... ۷
      - ۲-۶-۱- روش شناسی تحقیق..... ۷
      - ۲-۶-۲- نحوه جمع آوری داده‌ها..... ۷

بخش اول: ماهیت مسئولیت کیفی

- فصل اول- تبیین مفهوم مسئولیت کیفی..... ۸
  - گفتار اول- بررسی تاریخی..... ۸
  - مبحث اول- مسئولیت کیفی در دوران اولیه..... ۸
    - ۱- مسئولیت کیفی در دوران باستان..... ۸
      - ۱-۱- مطلق بودن مسئولیت کیفی..... ۹
      - ۱-۲- جمعی بودن مسئولیت کیفی..... ۱۰

- ۳-۱- موضوعی بودن مسئولیت کیفری..... ۱۱
- ۴-۱- مبتنی بودن بر حق انتقام..... ۱۲
- ۲- مسئولیت کیفری در دوره ظهور ادیان..... ۱۳
- ۳- مسئولیت کیفری در قرون وسطی..... ۱۴
- مبحث دوم- مسئولیت کیفری در دوران معاصر..... ۱۵
- گفتار دوم- مسئولیت کیفری در حقوق وضعی..... ۱۸
- مبحث اول- تعریف مسئولیت کیفری..... ۱۹
- ۲- تعریف اصطلاحی مسئولیت کیفری..... ۲۱
- ۲-۱- مفهوم مسئولیت کیفری در حقوق وضعی..... ۲۲
- ۲-۲- مفهوم مسئولیت کیفری در حقوق اسلام..... ۲۳
- مبحث دوم- ارکان مسئولیت کیفری..... ۲۶
- ۱- تبیین ارکان..... ۲۹
- ۱-۱- قابلیت انتساب..... ۲۹
- ۱-۲- قابلیت تحمل..... ۳۰
- گفتار سوم- اسباب مانع مجازات..... ۳۰
- ۱- معاذیر قانونی..... ۳۰
- ۲- علل اباحه جرم..... ۳۰
- ۳- علل رافع مسئولیت کیفری..... ۳۱
- فصل دوم- تبیین سن مسئولیت کیفری..... ۳۳
- گفتار اول- کودک و خطاکاری..... ۳۳

مبحث اول-اصل عدم مسئولیت کیفری اطفال.....	۳۵
۱-بررسی حقوقی.....	۳۵
۱-۱-فقدان ارکان مسئولیت کیفری.....	۳۶
۱-۲-اهداف مجازات ها.....	۳۸
۲-بررسی فقهی.....	۴۰
۲-۱-فقدان وجود شرایط عامه تکلیف.....	۴۰
۲-۲-قاعده رفع.....	۴۰
مبحث دوم-تعارض قاعده رفع با احکام تعزیری مربوط به کودکان.....	۴۴
۱-معنای لغوی تعزیر.....	۴۷
۲-معنای اصطلاحی تعزیر.....	۴۷
۳-ماهیت تعزیر.....	۴۸
گفتار دوم-اصل عدم مسئولیت کیفری اطفال در ساختار سیاست جنائی.....	۵۱
مبحث اول-افتراقی بودن سیاست جنائی اطفال.....	۵۲
۱-تعریف سیاست جنائی.....	۵۲
۲-سیاست جنائی افتراقی اطفال.....	۵۲
مبحث دوم-مبانی اصل سیاست جنایی افتراقی اطفال.....	۵۴
۱-اصل تناسب.....	۵۴
۱-۱-تعریف.....	۵۴
۱-۲-جایگاه اصل تناسب در سیاست جنائی افتراقی.....	۵۵
۲-اصل برائت.....	۵۷

- ۱-۲-تعریف..... ۵۷
- ۲-۲ جایگاه اصل برائت..... ۵۷
- گفتار سوم- مرز خطاکاری طفل..... ۵۸
- مبحث اول- تعریف تمیز..... ۵۹
- ۱-تعریف لغوی تمیز..... ۵۹
- ۲-تبیین مفهوم حقوقی..... ۵۹
- ۳-تعریف اصطلاحی تمیز..... ۶۰
- ۴-طفل ممیز و غیر ممیز..... ۶۲
- مبحث دوم-سن مسئولیت کیفری در حقوق موضوعه ایران..... ۶۴
- ۱-سن مسئولیت کیفری در قانون مجازات اسلامی..... ۶۴
- ۲-ماهیت بلوغ..... ۶۹
- ۱-۲-بلوغ در اصطلاح..... ۶۹
- ۲-۲-مفهوم شرعی بلوغ..... ۷۰
- بخش دوم: تبیین مفهوم رشد جنایی**
- فصل اول-بررسی مفهوم رشد جنایی..... ۷۳
- گفتار اول-بررسی رشد در علم روانشناسی..... ۷۴
- گفتار دوم-بررسی رشد در حقوق مدنی..... ۷۷
- مبحث اول-تعریف رشد..... ۷۷
- ۱-تعریف لغوی رشد..... ۷۷
- ۲-بررسی مفهوم رشد در قرآن حکیم..... ۷۸

- ۳- تعریف اصطلاحی رشد..... ۸۲
- ۳-۱- رشد در حقوق..... ۸۲
- ۳-۲- رشد در فقه ۸۴
- ۳-۳- رشد در امور غیرمالی..... ۸۷
- ۳-۴- چگونگی احراز رشد..... ۸۹
- مبحث دوم- مفاهیم رشد..... ۹۰
- ۱- مفهوم عام..... ۹۰
- ۲- مفهوم خاص..... ۹۱
- گفتار سوم- مفهوم رشد در حقوق کیفری..... ۹۲
- مبحث اول- تکامل عقل و حقوق کیفری..... ۹۲
- ۱- اهلیت مطلق..... ۹۵
- ۲- اهلیت جنائی..... ۹۳
- ۳- اهلیت استحقاق کیفر..... ۹۴
- مبحث دوم- بررسی مفهومی..... ۹۶
- ۱- مفهوم عام..... ۹۶
- ۲- مفهوم خاص..... ۹۸
- ۳- رشد جنائی و شکل گیری تدریجی مسئولیت کیفری..... ۱۰۱
- ۳-۱- شکل گیری تدریجی مسئولیت ۱۰۱
- ۳-۲- مراحل شکل گیری مسئولیت کیفری..... ۱۰۴
- ۳-۲-۱- وضعیت فقدان مسئولیت..... ۱۰۴

- ۱۰۵.....۳-۲-۲-حالت عدم اعمال کیفر.....
- ۱۰۶.....۳-۲-۳-وضعیت مسئولیت کیفری نسبی.....
- ۱۰۹.....۳-۲-۳-۱-مسئولیت کیفری نسبی در حقوق موضوعه ایران.....
- ۱۱۳.....۳-۲-۳-۲-بررسی رویکرد لایحه قانون مجازات اسلامی.....
- ۱۱۶.....۳-۲-۴-وضعیت مسئولیت کیفری تام.....
- ۱۱۸.....مبحث سوم-احراز رشد در مسئولیت کیفری.....
- ۱۱۸.....۱-دلایل نقلی.....
- ۱۱۹.....۱-۱-۱-بررسی معنای اشد در قرآن.....
- ۱۲۱.....۱-۱-۱-اشدبه معنای سن معین.....
- ۱۲۱.....۱-۱-۲-اشدبه معنای رشد عقلی.....
- ۱۲۱.....۱-۱-۳-اشدبه معنای احتلام و بلوغ.....
- ۱۲۲.....۱-۱-۴-تفسیر اشد به نسبی بودن.....
- ۱۲۴.....۲-بررسی معنای رشد در روایات.....
- ۱۲۵.....۲-۱-معنای واژه یدرک.....
- ۱۲۶.....۲-۲-ادراک به معنای بلوغ.....
- ۱۲۸.....۲-۳-ادراک به معنای رشد.....
- ۱۲۹.....۲-۴-مجمّل بودن روایات.....
- ۱۳۱.....۲-۵-اطلاق روایات.....
- ۱۳۲.....۲-دلایل عقلی.....
- ۱۳۳.....۲-۱-ملازمه عقل و شرع.....

۲-۲-سیره عقلاء.....	۱۳۴
۲-۳-عدم تحقق ارکان مسئولیت کیفری.....	۱۳۵
۳- نگاه فقهاء به مقوله رشد جنائی.....	۱۳۶
فصل دوم-نتیجه گیری.....	۱۳۷
منابع و مآخذ.....	۱۴۱

۱- درآمد بحث

مقوله‌ی مسئولیت کیفری و علل رافع آن از جمله مباحث مهم در حوزه‌ی حقوق کیفری عمومی است. نحوه‌ی برخورد قانونگذار با این موضوع تأثیر بسزایی بر بازتاب قوانین و قواعد جنائی در جامعه دارد؛ به گونه‌ای که اگر این قواعد متناسب و همگام با آموزه‌های علمی از جمله علوم روانشناسی، جامعه‌شناسی باشد و البته مطابق با واقعیت‌های اجتماعی و انسانی باشد؛ احترام بیشتر آحاد افراد جامعه را بدان برمی‌انگیزد و از سویی دیگر، دکترین حقوقی نیز خوشبینانه‌تر به رویه قانونگذار نظر می‌کنند و در راستای تأیید دیدگاه قانونگذار قدم برمی‌دارند. اما اگر نگاه مقنن بدین مبحث رویکردی ناهمگن و متعارض با قواعد و یافته‌های علمی و واقعیت‌های یاد شده باشد، طبعاً انعکاس آن توأم با برخورد منتقدانه و کمتر خوشبینانه از سوی حقوقدانان و نیز با احترام کمتر مردم روبرو خواهد شد.

در نتیجه مباحث مربوط به مسئولیت کیفری دارای اهمیت اساسی می‌باشند؛(البته این بدان معنا نیست که از اهمیت دیگر مباحث حقوق کیفری بکاهیم) زیرا نقطه برخورد اشخاص، با نظام قانونی، حاکمیت، قوه قاهره و اعمال‌کننده قوانین و ضمانت‌های اجرایی آن (قوه قضاییه) همین مبحث مسئولیت کیفری و دیگر عناوین ذیل آن است.

از جمله عنوان‌های تحت مؤلفه‌ی مسئولیت کیفری، مقوله رشد جنایی است؛ این مبحث که دارای ارتباط نزدیکی با سن مسئولیت کیفری، که از جمله زیر مجموعه‌های مقوله مسئولیت کیفری است، به نحوی که خواهد آمد، باعث می‌گردد یک شخص در تعامل با قاعده‌ی کیفری مقصر شناخته شده و مجازات گردد، یا بر عکس از مسئولیت مبری گردد و مشمول ضمانت

اجرای کیفری نشود. به گونه ای این ارتباط برقرار است که به ناچار بایستی برای تبیین هر چه کامل تر موضوع رشد جنایی به بررسی مباحث مفهوم مسئولیت کیفری، ارکان آن و نیز سن تعامل فرد با قاعده جنایی پرداخته شود؛ تا شاید تعارض برخورد مقنن فعلی با یافته های علوم جنائی، روانشناختی و جامعه شناسی آشکار گردد.

حوزه ای که در طرف دیگر زنجیره قرار دارد؛ قلمروی حقوق کیفری اطفال بزهکار است. این حوزه در حقوق کیفری ایران از دو دهه ی گذشته، یکی از مسائل مهم و در عین حال مورد اختلاف، نظام کیفری ما تلقی و از دغدغه های حساسیت برانگیز علاقمندان به سرنوشت کودکان به خصوص اطفال مرتکب جرم محسوب می گردد. این امر به ویژه از آن نظر مهم و موجب نگرانی است که ضوابط و قواعد موضوعه فعلی در مورد حقوق کیفری اطفال در تنافی با اصول علمی، حقوقی و در مواردی فقهی معتبر است.

متأسفانه تغییر قوانین کیفری در خصوص حوزه ی مسئولیت کیفری اطفال بی توجه به شرایط سنی و اوضاع و احوال اجتماعی و روند رشد و تکامل عقلانی، جسمی و روانی آنان صورت پذیرفته است و صرفاً با معیار بلوغ شرعی اقدام به ورود اطفال به قلمروی حقوق کیفری نموده است. این در حالی است، که بلوغ جسمی یا جنسی در یک شخص سفیه یا دیوانه وجود دارد و این گروه از افراد نیز بالغ می گردند، در حالی که رشد و بلوغ بایستی در تعامل با یکدیگر همراه قاعده جنایی بررسی می شود. سن مسئولیت کیفری اطفال را باید یکی از چالش انگیز ترین مباحث حقوقی مربوط به کودک دانست. این امر بدان دلیل است که از یک سو با توجه به حاکمیت مقررات و قواعد شرعی بر قوانین موضوعه سن بلوغ شرعی، مبنای شناسایی

مسئولیت کیفری برای اطفال قرار گرفته است و از سوی دیگر به واسطه الحاق ایران به کنوانسیون‌ها و معاهده‌های متعدد بین‌المللی و لزوم عدم تعارض قوانین داخلی با مقررات مندرج در این پیمان‌نامه‌ها و تعریف خاصی که از کودک در این منابع به عمل آمده است و در عین حال تعارض قوانین داخلی با این معاهده‌ها و کنوانسیون‌ها، انتقاداتی بر نظام کیفری ایران در این زمینه وارد شده و انگشت اتهام نقض حقوق بشر را به سمت ایران متوجه نموده است.

حال در این نوشتار برای بررسی هر چه دقیق‌تر موضوع تحقیق، سعی نموده ایم ضمن بررسی مفهوم و ارکان مسئولیت کیفری (فصل اول از بخش اول) به بررسی سن مسئولیت کیفری در حقوق کیفری موضوعه با التفات به قواعد شرعی حاکم بر آن (فصل دوم از بخش اول) بپردازیم و در خاتمه به مبحث رشد جنایی می‌رسیم که از جمله مسائل چالش برانگیز در حوزه مسئولیت کیفری است. در این بخش تلاش بر آن است که مفهوم، تعریف و نیز جایگاه رشد کیفری در حقوق کیفری موضوعه کشورمان مورد تأمل قرار بدهیم.

۲- تبیین روش تحقیق

۲-۱- مسأله اصلی تحقیق

در این پژوهش سعی بر آن است که تعریف، جایگاه و عناصر مقوله جدید رشد جنایی (کیفری) را تبیین نماییم و در عین حال به بررسی ادله‌ی حقوقی و فقهی برای ورود این مبحث مهم در حقوق کیفری موضوعه کشورمان نیز پرداخته می‌شود. البته در کنار بررسی آن به دلیل اینکه مقوله رشد کیفری رابطه تنگاتنگی با مباحث مسئولیت کیفری و سن مسئولیت کیفری دارد، به

تبیین مفهوم مسئولیت کیفری و همراه با آن به تشریح سن مسئولیت کیفری در حقوق کیفری موضوعه بپردازیم .

۲-۲- ضرورت و اهمیت انجام تحقیق

در قانون مجازات اسلامی زمانی شخص دارای مسئولیت کیفری است که دارای شرایط چهارگانه : بلوغ، عقل، اختیار و آگاه به حرمت عمل باشد. اگر کسی در حین ارتکاب جرم فاقد یکی از این شرایط باشد فاقد مسئولیت کیفری خواهد بود. بنابراین ملاحظه می شود که رشد از شرایط احراز مسئولیت کیفری نیست. آنچه ما را به سمت بررسی ماهیت رشد جنایی می کشاند همین عدم توجه قانونگذار به مقولهی رشد کیفری است و می توان علت اهمیت بررسی این موضوع را در تأثیر بسزای آن در مقوله مسئولیت کیفری و تغییر رویه مقنن در برخورد با این مبحث اساسی و حساس حقوق کیفری جستجو نمود.

۲-۳- سؤالات اصلی تحقیق

- رشد جنائی چیست و از تباط آن با مقولهی مسئولیت کیفری چگونه است؟

- آیا در حقوق کیفری اسلام طفل از لحاظ مسئولیت جزایی در بین موقعیت مسئولیت مطلق و

مسئولیت نسبی قرار دارد یا به عبارت دیگر مسئولیت کیفری طفل از مراتب ضعیف و کاهش

یافته و به همراه رشد و ادراک قابل تحقق است؟

- آیا سن بلوغ دارای اعتبار انحصاری در تعیین مسئولیت کیفری اطفال است یا معیار رشد جنایی متغیری در تعیین مسئولیت کیفری می باشد؟

۲-۴- فرضیه های تحقیق

- ادراک به عنوان تنها عامل اهلیت، جوهره‌ی مسئولیت کیفری است.

- اصول بنیادین و راهبردهای سیاست جنایی در کشور ما طفل را در موقعیت عدم مسئولیت مطلق تا تحقق تام مسئولیت کیفری قرار می دهد و با رسیدن به «حدبلوغ شرعی» به موقعیت مسئولیت کیفری تام وارد می شود؛ در حالی که با بررسی دقیق موضوع می توان به این نکته پی برد رشد دارای صفت تدریجی است و به یک باره شکل نمی گیرد.

۲-۵- اهداف اساسی از انجام تحقیق

۲-۵-۱- اهداف اساسی

- تبیین مفهوم رشد جنایی و ارتباط بلوغ با آن

- تبیین جایگاه مقوله های رشد و سن در مسئولیت کیفری

- تبیین چالش های موجود در قوانین کیفری درباره‌ی سن مسئولیت کیفری

- ارائه راهکار جهت حل چالش پیش رو حقوق کیفری موضوعه در مورد سن مسئولیت کیفری و بررسی راهکارهای ورود مؤلفه رشد جنایی در حوزه‌ی مسئولیت کیفری.

از جمله نتایجی که بدنبال تحقق آن هستیم آغاز نمودن راهی برای ورود مقوله رشد جنایی در حقوق کیفری از طریق ارائه آن به مراجع ذیصلاح قانونی و قضایی تا شاید نهادهای ذیصلاح از جمله تقنینی و اجرایی از نتایج این تحقیق استفاده کنند و همچنین قوه قضاییه در رویه قضایی